

Brdo deklaracija, 2021 m. spalio 6 d.

Mes, Europos Sąjungos (ES) ir jos valstybių narių vadovai, pasikonsultavę su Vakarų Balkanų vadovais ir dalyvaujant regioniniams bei tarptautiniams suinteresuotiesiems subjektams, šiandien padarėme šias išvadas:

1. ES dar kartą patvirtina aiškiai remianti Vakarų Balkanų europinę perspektyvą ir palankiai vertina Vakarų Balkanų partnerių įsipareigojimą laikytis europinės perspektyvos – tai atitinka mūsų bendrą strateginį interesą ir tebėra mūsų bendras strateginis pasirinkimas. ES dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą dėl **plėtros** proceso ir dėl jo priimtų savo sprendimus, grindžiamus patikimomis partnerių reformomis, sąžiningomis ir griežtomis sąlygomis ir nuopelnų principu. Mes intensyvuosime mūsų bendrą angažuotumą, kad paspartintume šio regiono politinę, ekonominę ir socialinę pertvarką, kartu pripažindami Vakarų Balkanų padarytą pažangą. Taip pat primename, jog svarbu yra tai, kad ES galėtų išlaikyti ir stiprinti savo pačios vystymąsi, užtikrindama savo gebėjimą integruoti naujas nares.
2. Vakarų Balkanų partneriai dar kartą patvirtina esantys pasiryžę laikytis **europinių vertybių ir principų** ir vykdyti būtinas reformas savo žmonių labui. ES palankiai vertina pakartotą Vakarų Balkanų partnerių įsipareigojimą užtikrinti **demokratijos, pagrindinių teisių bei vertybių ir teisinės valstybės viršenybę** ir toliau dėti pastangas kovojant su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, remiant gerą valdymą, žmogaus teises, lyčių lygybę ir mažumoms priklausančių asmenų teises. Šių įsipareigojimų patikimumas priklauso nuo prasmingo būtinų reformų įgyvendinimo ir patikimų rezultatų, užtikrinant aiškia ir nuoseklia viešąją komunikaciją. Įgalėjusi **pilietinė visuomenė ir nepriklausoma bei pliuralistinė žiniasklaida** yra būtini bet kokios demokratinės sistemos elementai, todėl palankiai vertiname ir remiame jų atliekamą vaidmenį Vakarų Balkanuose.

3. ES neabejotinai yra regiono **artimiausia partnerė, pagrindinė investuotoja ir pagrindinė paramos teikėja**. Beprecedentį šios paramos mastą ir aprėptį partneriai **turi visapusiškai pripažinti ir naudoti kaip argumentą savo viešuosiuose debatuose ir komunikacijos veikloje**.
4. **ES parama** ir toliau bus siejama su apčiuopiama pažanga teisinės valstybės ir socioekonominių reformų srityse, taip pat su tuo, kaip partneriai laikysis europinių vertybių, taisyklių ir standartų.
5. ES visapusiškai remia Vakarų Balkanų partnerių dar kartą patvirtintą įsipareigojimą vykdyti įtraukų **regioninį bendradarbiavimą ir stiprinti gerus kaimyninius santykius**, be kita ko, su ES valstybėmis narėmis. Tebėra svarbu sąžiningai įgyvendinti dvišalius susitarimus, įskaitant Prespos susitarimą su Graikija ir Sutartį dėl gerų kaimyninių santykių su Bulgarija, ir pasiekti apčiuopiamų rezultatų. Reikia tolesnių ryžtingų pastangų, kad būtų skatinamas **susitaikymas** ir stabilumas regione, taip pat kad būtų rasti bei įgyvendinami galutiniai, įtraukūs ir privalomi praeities palikimo nulemtų partnerių **dvišalių ginčų ir problemų** sprendimai, atitinkantys tarptautinę teisę ir nusistovėjusius principus, įskaitant Susitarimą dėl teisių perėmimo klausimų, ir sprendimai dėl likusių dingusių asmenų atvejų bei karo nusikaltimų klausimų.
6. Visapusiškai remiame **ES specialiojo įgaliotinio** Belgrado ir Prištinos dialogui ir kitiems Vakarų Balkanų regioniniams klausimams pastangas ir tikimės, kad abi Šalys padarys konkrečią pažangą visiškai normalizuodamos tarpusavio santykius, – tai yra būtina norint pasiekti viso regiono stabilumą ir vystymąsi ir užtikrinti, kad jos galėtų toliau eiti kiekviena savo europiniu keliu.

COVID-19

7. **COVID-19 krizė** toliau labai neigiamai veikia mūsų valstybių visuomenes ir ekonomikas. Ji išryškina mūsų **glaudžios ir veiksmingos partnerystės** būtinybę ir privalumus. ES kartu su savo valstybėmis narėmis visą pandemijos laikotarpį rėmė Vakarų Balkanus – iki šiol regionui skirta beprecedentė **3,3 mlrd.** EUR dydžio parama sveikatos priežiūrai ir socioekonominė parama. Vakarų Balkanų partneriai aktyviai dalyvauja ES iniciatyvose, visų pirma tokiose kaip Sveikatos saugumo komitetas, skubaus įspėjimo sistema, žalieji koridoriai ir Bendro medicininio atsako priemonių pirkimo susitarimas. ES yra pasirengusi toliau gerinti galimybes gauti vakcinų, diagnostikos ir terapijos priemonių ir užtikrinti geresnį būsimų krizių **nuspėjamumą** ir **atsparumą** joms.
8. ES taip pat pripažįsta **vertingą paramą, kurią pandemijos metu Vakarų Balkanai teikė** tarpusavyje ir Europos Sąjungai. Tai atspindi solidarumą ir tarpusavio paramą, kuriais grindžiama ES. Šis bendradarbiavimas ir koordinavimas turėtų būti tęsiamas ir ateityje, be kita ko, per visą atsigavimo etapą.
9. ES toliau ryžtingai remia Vakarų Balkanus, **visų pirma vakcinų tiekimo srityje**. ES ir jos valstybės narės įvairiais kanalais Vakarų Balkanams suteikė **2,9 mln.** vakcinų dozių, o ateityje jų bus suteikta dar daugiau. ES remia visų partnerių vakcinavimo planus, kad padėtų jiems iki 2021 m. pabaigos pasiekti vakcinacijos lygį, panašų į vidutinį ES lygį.

Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas

10. Atsižvelgdama į Zagrebo aukščiausiojo lygio susitikime vadovų pareikštą raginimą, ES pasiūlė **Ekonomikos ir investicijų planą (EIP)** ir **Vakarų Balkanų žaliosios darbotvarkės** įgyvendinimo gaires. Plane ateinantiems septyneriems metams regionui nustatytas **didelis investicijų paketas, kuriuo sutelkiama apie 30 mlrd. EUR**: jį sudaro 9 mlrd. EUR dotacijų ir 20 mlrd. EUR investicijų, kurios bus pritrauktos pagal naująją Vakarų Balkanų garantijų priemonę. Siekiant kuo labiau padidinti galimą EIP poveikį, reikia, kad Vakarų Balkanų partneriai ryžtingai imtųsi ekonominių ir socialinių reformų, taip pat stiprintų teisinę valstybę. Planas gali paskatinti regiono ilgalaikį žaliąjį socialinį bei ekonominį atsigavimą ir konkurencingumą, remti jo žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, skatinti tvarų sujungiamumą, regioninę integraciją, prekybą, tokiu būdu taip pat stiprinant bendradarbiavimą ir konvergenciją su ES, be kita ko, su klimato srities ES tikslais.
11. Palankiai vertiname neseniai priimtą **PNPP¹ III** įgyvendinimo teisinę sistemą; ši priemonė ir toliau bus pagrindinis finansinės paramos regionui, įskaitant EIP, šaltinis. Pagal 2021 m. PNPP Komisija ketina pasiūlyti 600 mln. EUR vertės investicijų dokumentų rinkinį, skirtą Vakarų Balkanų EIP įgyvendinti, laikantis procedūrų pagal PNPP III programavimo sistemą ir įgyvendinimo taisykles. Taip, kartu su liepos mėn. paskelbtu pasiūlymu dėl 500 mln. EUR, iki 2021 m. pabaigos EIP įgyvendinimui iš viso būtų skirta **1,1 mlrd. EUR**.

---

¹ Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP)

12. Pripažindami Vakarų Balkanų vadovų įsipareigojimą visapusiškai įgyvendinti **Žaliąją darbotvarkę**, palankiai vertiname susitarimą dėl susijusio veiksmų plano. Vadovaujantis Žalioju kursu, ši darbotvarkė yra vienas iš pagrindinių veiksmų, skatinančių perėjimą prie **modernios, neutralaus anglies dioksido poveikio, atsparios klimato kaitos poveikiui ir efektyvaus išteklių naudojimo** ekonomikos, siekiant išnaudoti žiedinės ekonomikos potencialą, kovoti su tarša ir gerinti atliekų tvarkymą. Kad ji būtų sėkmingai įgyvendinta, reikės tvirto regiono įsipareigojimo. Itin svarbu sutelkti pastangas, kad būtų užtikrintas savalaikis ir veiksmingas perėjimas atsisakant anglių: naudojant atsinaujinančiųjų išteklių kurą arba mažiau anglies dioksido išskiriančią kurą. Prioritetine sritimi taip pat turėtų būti laikomas energetinis saugumas, įskaitant šaltinių ir maršrutų įvairinimą. ES toliau rems regioną jam įgyvendinant Žaliąją darbotvarkę ir rengiant anglies dioksido apmokestinimo politiką ES pasienio anglies dioksido korekcinio mechanizmo (PADKM) kontekste, be kita ko, teikdama techninę ir finansinę paramą.
13. EIP suteikia naują postūmį gerinti **sujungiamumą** visais jo aspektais, tiek Vakarų Balkanuose, tiek su ES. ES toliau rems įtraukų **regioninį bendradarbiavimą**. Vakarų Balkanų vadovai turi dėti daugiau ryžtingų pastangų, kad **įvykdytų savo įsipareigojimą sukurti bendrą regioninę rinką**, kaip susitarta 2020 m. Sofijoje vykusiame Berlyno proceso aukščiausiojo lygio susitikime. Tai padės regionui daryti pažangą europiniame kelyje ir duos apčiuopiamos naudos piliečiams ir įmonėms. Siekiant paskatinti socialinį ir ekonominį regiono atsigavimą ir kuo labiau padidinti su EIP susijusių investicijų teikiamą naudą, būtina išnaudoti įtraukios regioninės ekonominės integracijos potencialą. Visas regionas turi tvirtai įsipareigoti greitai užbaigti atitinkamas regionines derybas.
14. ES ir Vakarų Balkanai susitaria dėti daugiau pastangų, kad **padidintų Vakarų Balkanų rinkos integraciją į ES bendrąją rinką**. Šiuo atžvilgiu EIP yra tvirtas pagrindas siekiant praktiškai įgyvendinti regiono rinkos integraciją į ES bendrąją rinką, visų pirma tokiose srityse kaip tarptautiniai mokėjimai (SEPA), pramoniniai gaminiai ir vartojimo prekės, elektroninė prekyba ir muitai.

15. **Vienas iš ES ir Vakarų Balkanų ekonominės ir socialinės integracijos kertinių akmenų yra darnusis transportas.** Tarp prioritetų – toliau plėtoti transporto jungtis regione ir su ES, gerinti transporto paslaugų veiksmingumą bei saugą ir pasiekti žaliojo ir darnaus judumo tikslus, visų pirma susijusius su **geležinkelių ir vandens vandenų kelių jungtimis.**

Kalbant apie tvarų sujungiamumą, palankiai vertiname neseniai patvirtintus **Transporto bendrijos veiksmų planus** geležinkelių, kelių, kelių eismo saugumo, transporto veiklos lengvinimo ir vandens transporto srityse.

16. Remdamiesi tuo, kad sėkmingai įgyvendinamas Regioninis tarptinklinio ryšio susitarimas, o nuo 2021 m. liepos 1 d. Vakarų Balkanuose pradėtas taikyti nemokamo tarptinklinio ryšio režimas, palankiai vertiname tarptinklinio ryšio veiksmų gaires, kuriomis bus sudarytos sąlygos mažinti **ES ir Vakarų Balkanų tarptinklinio ryšio paslaugų kainas** ir bus nustatyti aiškūs tokio mažinimo tikslai.
17. Palankiai vertiname **ES ir Vakarų Balkanų žaliųjų koridorių** koncepciją ir remiame jos praktinį taikymą prie visų atitinkamų sienų, visapusiškai laikantis reikiamos ES *acquis* ir procedūrų.
18. Šiandien paskelbiama speciali **Vakarų Balkanų inovacijų, mokslinių tyrimų, švietimo, kultūros, jaunimo ir sporto darbotvarkė – „Vakarų Balkanų inovacijų darbotvarkė“.** Ja bus skatinamas mokslinės kompetencijos plėtojimas ir regiono švietimo sistemų reformos, suteikiama daugiau galimybių jaunimui ir padedama užkirsti kelią protų nutekėjimui. Tikimės, kad veiksmų planas bus sparčiai įgyvendintas.

Politinis bendradarbiavimas ir bendradarbiavimas saugumo srityje

19. Tai, kad mūsų partneriai yra solidarūs su ES, yra aiškus jų strateginės krypties ženklas. Todėl dar kartą patvirtiname, jog tikimės, kad partneriai toliau stiprins bendradarbiavimą **bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP)** srityje ir darys apčiuopiamą bei tvarią pažangą siekdami **visiškai suderinti savo pozicijas su ES užsienio politikos pozicijomis**, be kita ko, su pozicijomis tarptautiniuose forumuose, **ir atitinkamai veiks**, nes tai yra svarbi jų europinio kelio dalis. Palankiai vertiname tai, kad kai kurie partneriai jau **visiškai prisijungė** prie visų BUSP sprendimų ir deklaracijų, ir raginame juos ir toliau tai daryti. ES yra pasirengusi toliau stiprinti **politinį dialogą** su BUSP susijusiais klausimais.
20. ES ir Vakarų Balkanai susiduria su nemažai bendrų **saugumo iššūkių**, kuriems įveikti reikia suderintų veiksmų. Susitariame stiprinti bendradarbiavimą pagrindiniais saugumo klausimais, be kita ko, **operaciniu lygmeniu**, remiantis pagal Sofijos prioritetų darbotvarkę atlikto darbo rezultatais. Mūsų partneriai įsipareigoja pademonstruoti savo ryžtą užtikrinti mūsų bendrą saugumą ir toliau plėtoti veiksmingas Vakarų Balkanų vidaus bendradarbiavimo priemones. Jie įrodė savo įsipareigojimą BSGP atžvilgiu prisidedami prie ES misijų ir operacijų, ir dirbsime kartu, kad būtų toliau plėtojami jų gebėjimai ir pajėgumai, visų pirma įgyvendindami Europos taikos priemonę. ES stiprins savo angažuotumą ir tokiose srityse kaip kosmosas ir karinis mobilumas, kad būtų lengviau teikti civilinę ir karinę pagalbą regionui pandemijų ir gaivalinių nelaimių atveju.
21. Stiprinsime bendradarbiavimą kovojant su **dezinformacija** ir kitomis **hibridinėmis grėsmėmis**, kurias visų pirma kelia trečiųjų valstybių subjektai, siekiantys pakenkti regiono europinei perspektyvai. ES ir Vakarų Balkanai stiprins bendradarbiavimą **atsparumo stiprinimo, mūsų kolektyvinio kibernetinio saugumo ir kibernetinės diplomatijos gerinimo**, taip pat mūsų **strateginės komunikacijos** poveikio didinimo srityse.
22. Reiškiame padėką mūsų partneriams už jų nuolatinės pastangas ir konstruktyvų **bendradarbiavimą** migracijos klausimu – tai davė akivaizdžių rezultatų. **Migracijos valdymas yra bendras uždavinys**, kurį ES ir Vakarų Balkanai turi spręsti kartu, glaudžiai bendradarbiaudami.

23. Mūsų bendradarbiavimas sprendžiant migracijos problemas įrodė savo vertę ir bus toliau plėtojamas. ES yra pasirengusi tęsti savo angažavimąsi ir **stiprinti paramą laikydamasi specialiai pritaikyto ir visapusiško požiūrio**. Prioritetinės sritys turėtų būti, be kita ko, prieglobsčio sistemų tobulinimas, kova su neteisėtu migrantų gabenimu ir neteisėta migracija, gražinimo procesai, sienų valdymas, keitimasis informacija ir priėmimo pajėgumai. Partneriai taip pat turėtų tęsti darbą stiprindami gražinimo sistemas, be kita ko, sudaryti readmisijos susitarimus su pagrindinėmis kilmės šalimis. Bus stiprinamas tarpusavio bendradarbiavimas gražinimo srityje, kuo labiau išnaudojant esamas sistemas ir turimus kanalus. Taip pat reikėtų intensyviau bendradarbiauti su FRONTEX, Europos prieglobsčio paramos biuru ir Europolu. Likę FRONTEX susitarimai dėl statuso turėtų būti sudaryti nedelsiant.
24. Atsižvelgdama į **padėties Afganistane rimtumą**, ES glaudžiai bendradarbiaus su visais savo partneriais, įskaitant Vakarų Balkanus, kad būtų įveikti kintantys iššūkiai ir atitinkamai koordinuojami bendri atsakomieji veiksmai.
25. **Terorizmas, radikalizacija ir organizuotas nusikalstamumas** toliau kelia didelių grėsmių saugumui ES ir visame regione. Raginame toliau stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu srityje, įskaitant terorizmo ir radikalizacijos finansavimo prevenciją. Pakartojame, kad svarbu ryžtingai imtis veiksmų kovojant su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu, visų pirma **prekyba žmonėmis ir neteisėtu žmonių gabenimu, pinigų plovimu, narkotinių augalų auginimu ir prekyba narkotikais**.
26. ES yra visapusiškai įsipareigojusi užkirsti kelią neteisėtai prekybai šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis ir neteisėtam jų gabenimui prekybos tikslais ir toliau rems Vakarų Balkanus šioje srityje, be kita ko, Vakarų Balkanų specialiųjų veiksmų gairių dėl kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais kontekste.
27. Pareiškiame, kad, norėdami toliau remti mūsų bendrus interesus, esame pasirengę **aktyviau vesti ir stiprinti reguliarių politinį dialogą su šiuo regionu**. Šiame kontekste palankiai vertiname tai, kad **ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikimai rengiami reguliariai**. Laukiame kito aukščiausiojo lygio susitikimo, įvyksiančio 2022 m.

***

28. Spręsdami svarbiausius mūsų kartos uždavinius ES ir Vakarų Balkanai turi dirbti kartu. Palankiai vertiname Vakarų Balkanų iniciatyvas, kuriomis siekiama prisidėti prie svarstymų apie **mūsų žemyno ateitį**. Ir toliau esame įsipareigoję išklaudyti visus europiečius mums visiems svarbiais klausimais – piliečių ir laisvių apsaugos, stiprios ir gyvybingos ekonominės bazės plėtojimo, greitesnio žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos vykdymo, teisinės valstybės, teisingos ir socialinės Europos, Europos atsparumo didinimo, taip pat Europos vadovaujamojo vaidmens pasaulyje klausimais.
29. Palankiai vertiname tai, kad mūsų Vakarų Balkanų partneriai prisijungia prie pirmiau išdėstytų punktų.
-